

Andreas Anderberg:
Straffbar oaktsamhet
Iustus Förlag, 2015

Örebro universitet är sedan drygt 10 år ett av de universitet, där man i Sverige kan avlägga en fullständig juriskandidatexamen. Det betyder också att man kan fortsätta sina studier vid universitetet för att få en juris licentiatexamen och en juris doktor examen. Den första personen som godkändes i en examen för juris doktor i straffrätt vid Örebro universitet blev Andreas Anderberg.

Ämnet för Andreas Anderbergs doktorsavhandling är straffbar oaktsamhet. Det är ett gott tema för en avhandling i straffrätt. Oaktsamhet är ett tema som är mycket mindre undersökt än den andra formen för personlig skuld, uppsåtet. Detta till trots för att oaktsamhetskriminaliseringarna spelar en stor och viktig kriminalpolitisk roll.

Andreas Anderbergs doktorsavhandling är inte överdrivet omfattande – den består av cirka 250 sidor. Men i och för sig kunde det mycket väl låta sig göras att behandla det allra viktigaste av problematiken kring oaktsamhet som en skuldform inom ramen för den volymen. Anderberg har valt att uppdelat framställningen i fem avdelningar, där varje avdelning sedan har några kapitel. Detta bidrar till att avhandlingen är lättläst. En bidragande orsak till att avhandling är lättläst är nog också att den genomgående förblir ganska ytlig. De mer djupgående analyserna saknas tyvärr ofta.

Avhandlingens första del är en introduktion med en införande inledning och en kort historisk tillbakablick. I den andra delen – som är kriminalpolitiskt viktig – behandlas straffansvarets gränser, framför allt under rubriken »Skapande av straffansvar«. Här behandlar författaren bl.a. frågor om kriminalisering och dess motsats, alltså en inskränkning av det kriminaliserade området.

Del III borde vara avhandlingens mest centrala del. Här behandlas »Culpaproblematiken« med beskrivning av de två formerna av culpa, gärningsculpa och personlig culpa. Del III innehåller också en liten rättsjämförande utblick framför allt till skuldkonstruktionerna i den anglosaxiska rätten. Detta sker under en rubrik som hänvisar till en tredje skuldform vid sidan om uppsåt och oaktsamhet.

Resten av avhandlingen, d.v.s. cirka halvdelen av den, utgörs av beskrivningar och en viss granskning av sådana brottstyper där också oaktsamt handlande är belagt med straff. Det är inte någon fullständig katalog över alla oaktsamhetsbrott i Sverige, utan ett urval. Denna del innehåller också ett kapitel om »klandervärda

men inte kriminaliserade handlingar«. Kapitlet ger framför allt uttryck för författarens egna kriminalpolitiska värderingar. Avhandlingen avslutas med en kort sammanfattande avslutning.

Andreas Anderberg upplyser i bokens första kapitel att syftet med avhandlingen är att utvärdera tillämpningen av de culpösa brotten, särskilt vad gäller den nedre gränsen för straffansvar. Det betyder att hans avsikt varit att tydligt utstaka gränsen mellan det straffbara och det straffria, alltså gränsen mellan det oaktsamma brottet och den klanderfria olyckan. Han uppger också att han vill göra detta genom att beskriva och analysera lagförarbeten, rättspraxis och doktrin. Det gör han också, men som tidigare konstaterats blir granskningen och särskilt analysen ofta ganska tunn. Det är synd med tanke på oaktsamhetsbrottens betydelse.

Tre frågor är enligt författaren centrala: »Kan oaktsamma handlingar kriminaliseras«, eller snarare när ska lagstiftaren konkret överväga att införa en oaktsamhetskriminalisering? Följdfrågan är »bör en oaktsam handling kriminaliseras« och den avslutande frågan är »på vilket sätt«.

Vilket slutomdöme förtjänar boken. Den försvarades av dess författare vid en akademisk disputation.

En oenig betygsnämnd godkände den som ett läroprov för en juris doktors-examen. Själv vill jag anbefalla boken som en lättläst avhandling som möjligen kan ge viktig inspiration till vidare forskning.

Per Ole Träskman

Professor emeritus, Lunds Universitet